

Ks. Marek Chmielewski

GŁÓWNE RYSY DUCHOWOŚCI INSTYTUTÓW ŚWIECKICH*

Wśród kilku form życia konsekrowanego w Kościele świętym Jan Paweł II w posynodalnej adhortacji apostolskiej *Vita consecrata* wymienia wielokrotnie instytuty świeckie (por. VC 10. 32. 54. 78. 99). Mimo tego wciąż nie są one dość znane i doceniane jako forma życia i służby w Kościele, dlatego najczęściej uważa się je za zgromadzenia zakonne niehabitowe lub rodzaj stowarzyszenia czy ruchu. Tymczasem stanowią one odrębne powołanie, które istniało w Kościele od samego początku.

Prawnie instytuty świeckie życia konsekrowanego zostały ustanowione konstytucją apostolską Piusa XII *Provida Mater Ecclesia* dnia 2 lutego 1947 roku. Od tej pory dynamicznie rozwijają się niemal w każdym zakątku świata. Obecnie wszystkich instytutów zrzeszonych w Światowej Konferencji Instytutów Świeckich (CMIS), podlegającej Kongregacji ds. Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego, jest ponad 180. Z niezrzeszonymi jest ich około 190. Na całym świecie skupiają prawie 38 tys. osób. W tej liczbie ponad 90 % instytutów stanowią wspólnoty żeńskie¹.

W Polsce, istniejąca od 1995 roku Krajowa Konferencja Instytutów Świeckich (KKIŚ) zrzesza 28 wspólnot na 34 istniejących w kraju, w przytłaczającej większości żeńskich. 17 z nich, to rodzime instytuty, powstałe głównie w okresie powojennym, pozostałe zaś to instytuty pochodzenia zagranicznego². Należy do nich w sumie ponad tysiąc osób, co stanowi około 1/40 wszystkich osób konsekrowanych w Polsce. Nie jest to liczba wcale mała, jeżeli weźmie

---

* Opublikowano w: *In persona Christi. Księga na 80-lecie Księdza Profesora Czesława S. Bartnika*, red. K. Gózdź, t. 1, Lublin 2009, s. 847-856.

¹ Zob. M. Chmielewski, *Wprowadzenie*, w: *Świeccy konsekrowani w Kościele lokalnym. Materiały z sesji naukowej w KUL, 17 V 2003*, red. M. Chmielewski, Lublin 2003, s. 11-12.

² Niektóre z nich zostały przedstawione w: *W sercu świata. Świeccy konsekrowani*, opr. M. Piotrowicz, L. Rutowska, Kraków 1999 (wyd. 2).

się pod uwagę zaledwie sześćdziesięciodwuletnią historię instytutów świeckich w Polsce i ich z natury ukryty styl życia. Ich dynamizm apostołski w naszym kraju został dowartościowany zwołaniem przez CMIS VIII Światowego Kongresu Instytutów Świeckich, który odbył się w dniach 17-21 lipca 2004 roku w Częstochowie. Podczas tego Kongresu przewodniczącą CMIS została wybrana Polka — Ewa Kusz³.

Bliższe, choć z konieczności pobieżne zapoznanie się z najważniejszymi elementami ich duchowości oraz wielkim zadaniem ewangelizacyjnym we współczesnym świecie, dostatecznie wykaże nam, że ta forma życia konsekrowanego istotnie zrodziła się we współczesnym Kościele z natchnienia Ducha Świętego⁴.

Zasadnicze zręby duchowości instytutów świeckich, niezależnie od ich charyzmatu i specyfiki wynikającej z uwarunkowań społeczno-kulturowych, określają trzy pojęcia: świeckość, konsekracja i apostołstwo. Zwłaszcza to ostatnie całej duchowości świeckich konsekrowanych nadaje wymiar ewangelicznego świadectwa⁵.

1. Świeckość

Świeckość, która w powszechnym odczuciu ma często wydźwięk pejoratywny, w duchowości instytutów świeckich nie tylko doznaje swoistej rehabilitacji, ale stanowi wprost ich specyficzną cechę istotnie odróżniającą je od instytutów zakonnych⁶. Zwrócił na to uwagę kard. Ildebrando Antoniutti otwierając I Światowy Kongres Instytutów Świeckich we wrześniu 1970 roku

---

³ Zob. P. Walkiewicz, *Świeckość i konsekracja. Instytuty świeckie w 60 lat po ogłoszeniu „Provida Mater Ecclesia”*, Kraków-Radom 2008, s. 9.

⁴ Zob. Pius XII, *Motu proprio „Primo feliciter”*, w: *Z Chrystusem w świecie. Wypowiedzi Kościoła na temat instytutów świeckich*, opr. M. Chmielewski, Lublin 2003 (wyd. 2), s. 24.

⁵ Zob. M. Chmielewski, *Instytuty świeckie*, w: *Vita consecrata. Tekst i komentarze*, red. A. J. Nowak, Lublin 1998, s. 412-423.

⁶ Zob. Pius XII, *Motu proprio „Primo feliciter”*, p. II, s. 26; por. PC 11; KPK kan. 710-711; P. Walkiewicz, *Świeckość i konsekracja...*, dz. cyt., s. 27-35.

w Rzymie. Powiedział wtedy: „Życie duchowe członków instytutu świeckiego rozwija się w świecie i w łączności ze światem [...]. Na zewnątrz życie ich nie różni się od życia innych osób stanu wolnego, ponieważ wypełniają oni swoje obowiązki w świecie, gdzie mogą wykonywać prace i podejmować zadania, których nie mogliby spełniać zakonnicy”⁷.

Oznacza to, że niemal wszystkie przejawy życia duchowego członka instytutu świeckiego zdeterminowane są jego świeckością. Dotyczy to przede wszystkim modlitwy, życia sakramentalnego, ascezy i przeżywania własnej konsekracji.

Intensywne życie modlitwy dla świeckiego konsekrowanego ma fundamentalne znaczenie, ze względu na konieczność zażyłości z Chrystusem⁸. Nie jest i nie może to być modlitwa w stylu monastycznym, ale raczej przechodzenie od intensywnego „życia modlitwy” do autentycznej „modlitwy życia”, czyli takiej modlitwy, która nie jest ucieczką od otaczającej rzeczywistości, aby tym bardziej trwać przy Bogu. Jest natomiast odnoszeniem całej rzeczywistości stworzonej do Boga, jakby w odpowiedzi na „wzdychanie stworzenia, oczekującego objawienia się wolności synów Bożych” (por. Rz 8, 19-23). Niemniej jednak zaangażowanie w sprawy doczesne, w gorączkowy rytm codzienności, domaga się od świeckich konsekrowanych trudnej sztuki łączenia kontemplacji i działania, a więc wewnętrznego i zewnętrznego wyciszenia na co dzień, najczęściej połączonego z adoracją Najświętszego Sakramentu⁹. Dla właściwej oceny codziennych doświadczeń przeżywanych w świecie nieodzowne jest także regularne wsłuchiwanie się w Słowo Boże zawarte w Biblii i nauczaniu Kościoła¹⁰.

Jeśli chodzi o życie sakramentalne, to Eucharystia, która jest

---

⁷ I. Antoniutti, *Otwarcie Międzynarodowego Spotkania Instytutów Świeckich*, w: *Z Chrystusem w świecie. Wypowiedzi Kościoła...*, dz. cyt., s. 42.

⁸ Zob. np. Paweł VI, *Do II Zgromadzenia Odpowiedzialnych Generalnych Instytutów Świeckich*, w: tamże, s. 106.

⁹ Komisja dla Instytutów Świeckich, *Refleksje teologiczne na temat instytutów świeckich*, w: tamże, s. 89.

¹⁰ Zob. E. Pironio, *Formacja członków i rola odpowiedzialnych*, w: tamże, s. 129; Paweł VI, *Do II Zgromadzenia Odpowiedzialnych Generalnych...*, art. cyt., s. 106.

źródłem i szczytem życia duchowego (por. SC 10), stanowi dla członków instytutów świeckich szczególną okazję do włączania w jedyną Ofiarę Chrystusa wszystkich spraw doczesnych własnych i swojego środowiska, to znaczy: pracy zawodowej, apostołstwa, cierpienia i radości dnia codziennego, a nawet wypoczynku i rozrywki (por. LG 34). W ten sposób dokonuje się sakramentalne uświęcanie świeckiego świata (*consecratio mundi*)¹¹.

Zanurzenie w świecki świat wyciska swój ślad także na przeżywaniu sakramentu pokuty i pojednania. Chodzi tu w pierwszym rzędzie o „rozliczenie” się przed Bogiem z wykorzystania sił, talentów, czasu i innych darów, którymi świecki konsekrowany ma służyć w świecie i oddawać Bogu chwałę, przemieniając świat „od wewnątrz”. Charakter świecki członka instytutu wyrażać się będzie także w sioście pojętej solidarności z grzesznym światem – w dźwiganiu go ku Miłosiernemu Ojcu. Także, zwykle związane z sakramentem pokuty, kierownictwo duchowe odgrywa dużą rolę w życiu duchowym członków instytutów świeckich (por. KPK kan. 719 § 4).

W dobie kryzysu chrześcijańskiej ascezy członkowie instytutów świeckich z uwagi na swój świecki charakter mogą przywrócić jej właściwe znaczenie zarówno dla życia duchowego, jak i dla autentycznego humanizmu. Obok ascezy związanej z konsekracją i rozwojem cnót teologalnych wiary, nadziei i miłości, dla członków instytutów świeckich niezmiernie ważną jest asceza pracy zawodowej. Ten rodzaj ascezy polega na uświęcaniu swej aktywności duchem wiary, modlitwą i włączaniem owoców pracy w Eucharystię, na moralnym doskonaleniu jej przez kierowanie się prawym sumieniem chrześcijańskim, na stałym podnoszeniu kwalifikacji zawodowych oraz na rozwijaniu współpracy i solidarności. Świeckość członków instytutów świeckich narzuca im także ascezę związaną ze współżyciem międzyludzkim, która polega na przenikaniu całego bogactwa codziennych kontaktów du-

---

¹¹ Zob. Paweł VI, *List z okazji 25. rocznicy „Provida Mater Ecclesia”*, w: tamże, s. 56-57; por. M. Chmielewski, *Powołani do życia konsekrowanego w świecie*, w: *Z Chrystusem w świecie. Instytuty świeckie w 50-lecie „Provida Mater Ecclesia”*. *Wypowiedzi Kościoła. Materiały z sympozjum*, red. M. Chmielewski, W. Słomka, K. Stawecka, Lublin 1997 (wyd. 1), s. 223-230.

chem chrześcijańskiej miłości. W praktyce oznaczać to będzie umiejętność wczuwania się w sytuację innych, chęć dostosowania się, odpowiedzialność w ocenie, wyrozumiałość, a przy tym bezinteresowną pomoc.

Osobną formą aseczy, wprost wynikającą ze świeckiego charakteru członków instytutów świeckich, jest ukrycie. Jest ono bardziej przejawem „zanurzenia” w świat, aniżeli rodzajem zakonspirowanego apostołatu. Nie przysługują im żadne przywileje związane np. ze strojem duchownym, przynależnością do określonej publicznej wspólnoty kościelnej itp. Świecki konsekrowany tkwi jednocześnie w środowisku świeckim i w środowisku własnej wspólnoty instytutowej. Nawet w okresie formacji podstawowej nie wychodzi on bowiem ze swego naturalnego środowiska (rodzina, miejsce pracy, krąg towarzyski itp.). Z tym wiążą się różne naciski, wynikające z faktu ukrycia i niezrozumienia nadprzyrodzonych motywacji określonych postaw. Wymaga to z jednej strony męstwa w znoszeniu różnych presji, podejrzeń i oskarżeń, często ze strony nawet najbliższej rodziny, a z drugiej — wysiłku dla zachowania swojej tożsamości i pewnego uniezależnienia się od opinii własnego środowiska. Niemniej jednak dla członków instytutów świeckich świeckość jest darem i zadaniem w tym sensie, że — jak zauważa ks. Piotr Walkiewicz, najlepszy znawca tej problematyki w Polsce — „swą aktywność służącą człowiekowi i ryzyko z nią związane podejmują «od strony świata»”, co oznacza, że „jako osoby konsekrowane nie oddalają się od świata, by w pewnej izolacji działać dla jego dobra, co jest typowe dla osób zakonnych, ale podejmują wysiłek jego przeobrażenia zgodnie z zamiarem Boga, włączeni we wszelkie jego struktury i mechanizmy”¹².

2. Konsekracja

Konsekracja, jako całkowite oddanie się Chrystusowi w czystości, ubóstwie i posłuszeństwie, w instytutach świeckich nie tyl-

---

¹² *Duchowość świeckich konsekrowanych*, Lublin 2003, s. 156; J. Słomińska, *Świeckość członków instytutów świeckich*, w: *Z Chrystusem w świecie. Instytuty świeckie w 50-lecie „Provida Mater Ecclesia”...*, dz. cyt., s. 194-204.

ko nie narusza świeckiego charakteru ich członków, ale — podobnie jak chrzest, bierzmowanie i kapłaństwo — jeszcze bardziej go ubogaca i zabezpiecza, czyniąc tę drogę powołania do życia konsekrowanego „nową i oryginalną”, zdolną „przepoić radami ewangelicznymi — to znaczy wartościami Bożymi i eschatologicznymi — wartości ludzkie i doczesne” — jak wyraził się papież Paweł VI¹³.

a) Czystość

Treścią ślubu czystości jest doskonała miłość do Boga aż po całkowity dar ze siebie, co z samej istoty wyklucza założenie własnej rodziny i uprawnione w małżeństwie korzystanie z daru płodności.

Czynnikiem sprzyjającym dochowaniu ślubowanej czystości jest w duchowości zakonnej dystans wobec świata (*fuga mundi*). Natomiast w przypadku świeckich konsekrowanych cnota czystości musi być realizowana w kontekście świata, dla którego często perwersja w sferze ludzkiej płciowości przybiera niemal postać normy etycznej. Z tego względu dochowanie wierności ze strony członków instytutów świeckich staje się o wiele trudniejsze, aniżeli dla osób zakonnych, których od świata oddziela nie tylko klasztorny mur, ale także habit.

Czystość serca nigdy jednak nie może oznaczać zamknięcia się na ludzi. Taka sytuacja byłaby z punktu widzenia psychologicznego bardzo niebezpieczna dla osobowości i tożsamości świeckiego konsekrowanego. Związany z zachowaniem czystości wysiłek, „[...] nie jest ascezą samotności, lecz ascezą życia z innymi, szukania innych, aby dać im miłość Chrystusa. Uwalnia od egoizmu, rozszerza serce, pomaga zdobywać wewnętrzną wolność, pozwala stale kontrolować własną równowagę psychiczną. W istocie czystość jest nie tyle negatywnym ideałem wyrzeczenia, ile raczej cudownym oddaniem siebie Bogu na służbę braciom”. Dzięki te-

---

¹³ Paweł VI, *Do odpowiedzialnych generalnych instytutów świeckich*, w: *Z Chrystusem w świecie. Wypowiedzi Kościoła...*, dz. cyt., s. 65; por. P. Walkiewicz, *Duchowość świeckich konsekrowanych*, dz. cyt., s. 160-173; tenże, *Świeckość i konsekracja...*, dz. cyt., s. 17-26.

mu członek instytutu ma możliwość stawać się „bratem powszechnym, to znaczy przyjacielem wszystkich ludzi, w każdej porze, przy wszystkich okazjach i we wszystkich sytuacjach”¹⁴.

W realizacji ślubu czystości osób konsekrowanych niezmiernie ważną rolę odgrywa macierzysta wspólnota i doświadczenie autentycznej przyjaźni. Szczególnie odnosi się to do instytutów świeckich, które zasadniczo nie prowadzą życia wspólnego, lecz mają charakter wspólnoty powołania, a więc środowiska formacyjno-duchowego, gdzie więzi przyjaźni w Chrystusie mają znaczenie nie tylko psychologiczno-emocjonalne, ale wręcz teologiczne. Wspólnota instytutu pozwala bowiem doświadczyć misterium Kościoła jako wspólnoty oraz „znaku i narzędzia wewnętrznego zjednoczenia z Bogiem i jedności całego rodzaju ludzkiego” (LG 1).

Ścisłe związana ze ślubem czystości zdolność do nawiązywania przyjaźni, także z ludźmi spoza instytutu, z którymi przypadło żyć i pracować, ale bez utraty własnej tożsamości, wymaga od członków instytutów świeckich dojrzałości osobowej zwłaszcza w płaszczyźnie emocjonalnej.

b) Ubóstwo

Postawa ubóstwa, szczególnie w odniesieniu do członków instytutów świeckich, powinna być naznaczona teologalną cnotą nadziei, która wszędzie i w każdej sytuacji pozwala widzieć dobroć obdarowującego Boga. Ubóstwo więc nie oznacza nieposiadania, ale dobrowolne ograniczenie swobody w korzystaniu z tego, co się posiada według norm danego instytutu. Tym bardziej ubóstwo nie może być nigdy rozumiane jako nędza, jako brak dobra, co zaprzeczałoby cnotie nadziei. Świecki, który przez konsekrację zawierzył siebie całkowicie Chrystusowi, musi wyrobić w sobie wewnętrzną postawę wolności w stosunku do dóbr materialnych pozostających do jego dyspozycji ze względu na świecki styl życia i charakter pracy zawodowej. Będzie to postawa radości z faktu ustawicznego obdarowywania przez Pana i zarazem

---

¹⁴ Komisja dla Instytutów Świeckich, *Refleksje teologiczne...*, art. cyt., s. 83-84.

wdzięczność najlepiej wypowiedziana się w chęci odwzajemnienia daru przez oddanie Chrystusowi siebie i wszystkiego, co się posiada¹⁵.

Praktycznym tego wyrazem w duchowości świeckich konsekrowanych jest oszczędność, motywowana gotowością dzielenia się z potrzebującymi nie tylko dobrami materialnymi (np. pieniędzmi), ale także dobrami duchowymi i kulturalnymi (np. swoim czasem, umiejętnościami). Ubóstwo bowiem jest znakiem solidarności z braćmi doświadczanymi. Warto jeszcze dodać, że „charakterystyczną formę ewangelicznego ubóstwa dla człowieka świeckiego jest staranie, by razem z braćmi budować świat bardziej sprawiedliwy. Mieści się w tym nieubieganie się o władzę, która jest jedną z największych pokus naszych czasów”¹⁶.

Ubóstwo świeckich konsekrowanych wyraża się również w świadomości własnej niewystarczalności. Z tej racji członek instytutu nie tylko rozlicza się przed osobą odpowiedzialną z dysponowania dobrami materialnymi i duchowymi, ale również szuka u niej rady oraz pomocy w ich administrowaniu.

c) Posłuszeństwo

Naśladowanie Chrystusa w pełnieniu woli Bożej, który stał się posłusznym aż do śmierci krzyżowej (por. Flp 2, 8), jest treścią ślubu posłuszeństwa i domaga się od członków instytutów świeckich w pierwszym rzędzie posłuszeństwa Bogu objawiającemu swoją wolę w Kościele, jak również w „znakach czasu”.

Ze względu na świecki charakter członka instytutu posłuszeństwo wymaga „[...] konfrontowania własnych postaw z budowaniem Królestwa Bożego, aby zawsze starać się czynić tylko to, co odpowiada planom Bożym wobec nas, stosując najodpowiedniejsze do tego środki; słuchania Ducha Świętego, który objawia się w codziennych obowiązkach i wezwaniach, zmierzających do prawdziwego ludzkiego postępu, a także do zmiany postępowania w

---

¹⁵ Zob. P. Walkiewicz, *Duchowość świeckich konsekrowanych*, dz. cyt., s. 73-78.

¹⁶ Komisja dla Instytutów Świeckich, *Refleksje teologiczne...*, art. cyt., s., s. 86.

życiu rodzinnym, społecznym i zawodowym; słuchania Kościoła, bądź w wypowiedziach jego Magisterium, bądź w tym, co konkretyzuje się w Kościele lokalnym, w którym żyje i z którego misją współpracuje osoba konsekrowana; wiernego zachowywania Konstytucji swojego instytutu; pełnej dyspozycyjności, by akceptować wskazania i dyrektywy odpowiedzialnych instytutu dotyczące realizacji własnego powołania i wierności przyjętemu charyzmatowi; wysiłku podejmowania dialogu, aby wszelkie poszukiwanie prawdy było komunikowane innym i uzupełniane przez innych; także ducha służby we wszelkich okolicznościach, pogody ducha i optymizmu w różnych doświadczeniach życiowych, jakie niesie każdy dzień; uczciwego trzymania się raz przyjętych dyspozycji wydawanych przez zwierzchników w pracy (zmysłu dyscypliny); wystrzegania się tego, aby być elementem nieładu i kaprysu, dbając jednak o oryginalność interwencji i zachowania¹⁷.

Można zatem powiedzieć, że posłuszeństwo świeckich konsekrowanych w pewnym sensie wyraźniej, aniżeli posłuszeństwo zakonne, ma jednocześnie wymiar wertykalny i horyzontalny. Podlegają oni bowiem podwójnej zależności: od swoich przełożonych — w zakresie realizacji charyzmatu instytutu i swojego powołania do świętości, oraz od pracodawców — w zakresie obowiązków zawodowych. Z tej racji posłuszeństwo uznawane jest za najtrudniejszą ze wszystkich rad ewangelicznych dla członków instytutów świeckich, gdyż najbardziej wpisuje w krzyż Chrystusa¹⁸.

Konsekracja, jak widać, nie stoi w sprzeczności ze świeckim charakterem życia, aczkolwiek wymaga radykalizmu¹⁹. Te dwa wymiary życia duchowego wzajemnie się dopełniają, stanowią syntezę zdolną do zbawiania i przekształcania świata, a więc do apostołstwa²⁰.

---

¹⁷ Tamże, s. 88.

¹⁸ Zob. H. Urs von Balthasar, *Ryzyko instytutów świeckich*, „Communio” 5(1985) nr 6, s. 122.

¹⁹ Zob. W. Słomka, *Radykalizm ewangeliczny życia konsekrowanego w świecie*, w: *Z Chrystusem w świecie. Instytuty świeckie w 50-lecie „Provida Mater Ecclesia”...*, dz. cyt., s. 205-215.

²⁰ Paweł VI, *Do odpowiedzialnych generalnych...*, art. cyt., s. 64.

3. Apostolstwo

Połączenie w jednym powołaniu konsekracji i świeckiego zaangażowania, nadaje tym dwom elementom oryginalny charakter. Głębsze zjednoczenie z Chrystusem dzięki pełnej profesji rad ewangelicznych czyni szczególnie owocnym apostolstwo w świecie mocą dawanego świadectwa.

Potwierdza to Kodeks Prawa Kanonicznego, gdzie w kan. 713 § 1-2 czytamy: „Członkowie tych instytutów wyrażają i realizują własną konsekrację w działalności apostolskiej. Starają się oni na podobieństwo zaczynu przepoić wszystko duchem ewangelicznym dla umocnienia i wzrostu Ciała Chrystusa. Członkowie świeccy uczestniczą w zadaniu ewangelizacyjnym Kościoła — w świecie i ze świata — bądź przez świadectwo życia chrześcijańskiego i wierności wobec własnej konsekracji, bądź przez udział w układaniu spraw doczesnych po Bożemu i przepajaniu świata mocą Ewangelii. Ofiarowują również swoją współpracę w służbie kościelnej wspólnocie, zgodnie z własnym świeckim sposobem życia”.

Wynika z tego, że ta „najmłodsza” pod względem formalno-prawnym droga życia duchowo-religijnego, jaką Duch Święty wzbudził w Kościele, ma ogromne możliwości apostolskiego zaangażowania w Kościele i świecie. „Do odnowy Kościoła dziś nie wystarczają jasne dyrektywy i liczne dokumenty — uczył Paweł VI. — Kościołowi potrzebne są jednostki i wspólnoty świadome własnej odpowiedzialności za wcielenie i przekazywanie światu ducha, jak to zamierzył Sobór. Wam przypadła w udziale ta wzniosła misja: dawać przykład niestrudzonego zapału w nowych stosunkach, jakie Kościół pragnie nawiązać ze światem i w służbie światu”²¹.

Nie będzie przesadą stwierdzenie, że — podobnie jak duchowość zakonna — również duchowość instytutów świeckich ma nastawienie eschatologiczne. Różnica jednak polega na tym, że życie zakonne bardziej zapowiada oraz aktualizuje pełnię indywi-

---

²¹ Paweł VI, *List z okazji 25. rocznicy konstytucji „Provida Mater Ecclesia”*, art. cyt., s. 58.

dualnego i zarazem eklezjalnego zjednoczenia z Chrystusem w *visio beatifica*, gdy tymczasem duchowość członków instytutów świeckich zapowiada i aktualizuje eschatologiczną rzeczywistość „nowej ziemi i nowego nieba” (por. Ap 21, 1), a więc pełnię kosmicznego zjednoczenia z Chrystusem. W tym znaczeniu można mówić, że świeccy konsekrowani są prekursorami i świadkami nowej ery Kościoła i świata, która w przeciwieństwie do gnostyckiej ideologii New Age, nie prowadzi do totalnej destrukcji, lecz do ocalenia człowieka i świata w Bogu²².

W tym świetle bardziej czytelne stają się słowa, jakie Jan Paweł II na początku swego pontyfikatu skierował do członków instytutów świeckich: „Drodzy Bracia i Siostry, jak widzicie, wasze pole działania jest bardzo rozległe. Kościół wiele się po was spodziewa. Potrzebuje on waszego świadectwa, by światu, który – nawet jeżeli nie jest tego świadomy – łaknie Słowa Bożego, przynieść «radosną nowinę», że w Chrystusie wszelkie autentycznie ludzkie pragnienie może znaleźć zaspokojenie. Umieście sprostać tym, wielkim możliwościom, jakie w tych ostatnich latach drugiego tysiąclecia chrześcijaństwa Opatrzność wam ofiarowuje”²³.

Apostolstwo świeckich konsekrowanych w odpowiedzi na wyzwania współczesnego Kościoła i świata powinno rozwijać się w trzech zasadniczych kierunkach: a) rozszerzania zbawienia na rzeczywistości doczesne, dzięki czemu spełnia się pragnienie św. Pawła, aby „Bóg był wszystkim we wszystkich” (1 Kor 15, 28). Jest to zatem zapowiedź eschatologicznej pełni stworzenia w Chrystusie; b) świadectwa wynikającego z „czynu i prawdy” (por. J 3, 18), na które współczesny świat zgłasza ogromne zapotrzebowanie (por. EN 41); c) oraz dzielenia się darem otrzymanych łask przez uświęcającą obecność chrześcijan w świecie²⁴.

Na apostolstwo instytutów świeckich można także spojrzeć nieco inaczej. Otóż skoro członkowie instytutów uczestniczą jako

---

²² Zob. P. Walkiewicz, *Świeckość i konsekracja...*, dz. cyt., s. 37-45.

²³ Jan Paweł II, *Ewangelizacja a instytuty świeckie. Do II Światowego Kongresu Instytutów Świeckich*, w: *Z Chrystusem w świecie. Wypowiedzi Kościoła...*, dz. cyt., s. 132.

²⁴ Zob. G. Brasca, *Wymiar apostołski instytutów świeckich*, „Ateneum Kapłańskie” 77(1985), t. 105, s. 226-227.

świeccy w zadaniu ewangelizacyjnym Kościoła, to pełnią oni także kapłańskie, prorockie i królewskie posłannictwo zlecone mu przez Chrystusa, co zostało tak mocno wyeksponowane w adhortacji apostołskiej *Christifideles laici* (ChL 14; por. LG 31. 34-36)²⁵.

Posłannictwo kapłańskie świeckich polega głównie na uświęcaniu zadanej im rzeczywistości ziemskiej, przez włączenie jej w jedyne zbawcze pośrednictwo Chrystusa, stale aktualizowane w Ofierze Eucharystycznej. Świeccy konsekrowani pełnią tę funkcję w sposób szczególny. Podobnie bowiem jak Chrystus z racji swej Bosko-ludzkiej natury jest Najwyższym Kapłanem, tak i oni ściśle zjednoczeni z Nim przez konsekrację i zarazem „zanurzeni” w świecie, mają szczególny tytuł dla pełnienia kapłańskiego posłannictwa Kościoła. Czynią to więc przez włączanie w Eucharystyczną Ofiarę trudów i sukcesów swojej pracy, wypoczynku, spraw, którymi zajmują się w swoim środowisku, apostołskich przedsięwzięć itp. (por. LG 34). Innym przejawem kapłańskiego posłannictwa świeckich konsekrowanych jest modlitwa wstawiennicza, sprawowana niejako „w pośrodku świata” w odpowiedzi na różne codzienne nawet anonimowe kontakty międzyosobowe.

Jeśli chodzi o profetyczne posłannictwo członków instytucji świeckich, to w całej rozciągłości odnosi się do nich treść zawarta w adhortacji apostołskiej *Evangelii nuntiandi*, gdzie czytamy, że „polem właściwym dla ich ewangelizacyjnej aktywności jest szeroka i bardzo złożona dziedzina polityki, życia społecznego, gospodarki; dalej dziedzina kultury, nauki i sztuki, stosunków międzynarodowych i środków przekazu społecznego; do tego docho- dzą niektóre dziedziny szczególnie otwarte na ewangelizację, jak miłość, rodzina, wychowanie dzieci i młodzieży, praca zawodowa, cierpienia ludzkie” (EN 70)²⁶.

Udział świeckich konsekrowanych w prorockim urzędzie Chrystusa polegać więc będzie na zobowiązaniu do tego, „[...] by z

---

²⁵ Zob. P. Walkiewicz, *Duchowość świeckich konsekrowanych*, dz. cyt., s. 177-203.

²⁶ Paweł VI, *Do II Światowego Kongresu Instytutów Świeckich*, w: *Z Chrystusem w świecie. Wypowiedzi Kościoła...*, dz. cyt., s. 105-106.

wiarą przyjęli Ewangelię i głosili ją słowem i czynem, demaskując śmiało i odważnie wszelkie przejawy zła. [...] winni oni zabiegać o to, by nowość i moc Ewangelii jaśniała w ich życiu codziennym, rodzinnym i społecznym, oraz cierpliwie i odważnie, pośród sprzeczności współczesnych czasów, dawać wyraz nadziei na przyszłą chwałę «także przez formy życia świeckiego» (ChL 14). Podstawowym warunkiem spełnienia powyższego zadania jest osobiste przyjęcie treści orędzia ewangelicznego, tak by Ewangelia stała się dla nich doświadczeniem aktualnie żywej Rzeczywistości (por. DV 25).

Z kapłańskim i prorockim posłannictwem członków instytutów świeckich integralnie wiąże się ich posłannictwo królewskie, które polega na przywracaniu stworzeniu całej jego pierwotnej wartości i poddawanie go władzy Chrystusa Zmartwychwstałego. Jest to służba Królestwu Bożemu i „rozszerzanie go w dziejach”, a zarazem pokonywanie królestwa grzechu i zła (por. ChL 14), najpierw jednak w sobie poprzez walkę duchową i postawę bezinteresownej służby, w której człowiek odnajduje się w pełni (por. GS 24)²⁷.

Chrześcijańska królewskość, będąca także udziałem świeckich konsekrowanych, koresponduje z ideą „cywilizacji miłości”, propagowaną głównie przez Jana Pawła II (por. DiM 14). Rozumie się przez nią prymat osoby przed rzeczą, tego by «bardziej być», aniżeli «więcej mieć», pierwszeństwo etyki przed techniką oraz prymat miłosierdzia przed sprawiedliwością²⁸. Aktualizacja „cywilizacji miłości” dokonuje się najbardziej w obszarze pracy zawodowej. Z tej racji od członków instytutów świeckich wymaga się wysokich kompetencji zawodowych, widząc w tym jeden ze skuteczniejszych środków ewangelizacji²⁹.

---

²⁷ Zob. J. Szamocki, *Udział świeckich konsekrowanych w dziele misji i ewangelizacji*, w: *Świeccy konsekrowani w Kościele lokalnym...*, dz. cyt., s. 113-122.

²⁸ Zob. A. Nossol, *Ku cywilizacji miłości*, Opole 1984, s. 16

²⁹ Zob. m.in.: Kongregacja ds. Zakonów i Instytutów Świeckich, *Instrukcja o formacji w instytutach świeckich „Nel presentare”*, w: *Z Chrystusem w świecie. Wypowiedzi Kościoła...*, dz. cyt., s. 116; Jan Paweł II, *Ewangelizacja a instytuty świeckie. Do II Światowego Kongresu Instytutów Świeckich*, w: tamże,

Świeccy konsekrowani podejmując się wskazanych powyżej apostołskich zadań w świecie i wobec świata, czynią to w ścisłej jedności z Kościołem i niejako w jego imieniu, dlatego Paweł VI instytuty świeckie nazwał „[...] «doświadczalnym laboratorium», w którym Kościół sprawdza konkretne sposoby układania swoich stosunków ze światem”³⁰. Biorąc zatem pod uwagę etyczno-kulturalną i społeczno-ekonomiczną kondycję współczesnego świata, można powiedzieć, że instytuty świeckie nie tylko odegrały istotną rolę w teologicznym określeniu laikatu, ale wciąż stanowią jego awangardę, a tym samym w jakimś sensie awangardę Kościoła w Trzecim Tysiącleciu³¹.

---

s. 139; tenże, *Do III Światowego Kongresu Instytutów Świeckich*, w: tamże, s. 191.

³⁰ *Do II Zgromadzenia Odpowiedzialnych Generalnych...*, art. cyt., s. 105.

³¹ Zob. A. Oberti, *Instytuty świeckie w nowym Kodeksie Prawa Kanonicznego*, „Ateneum Kapłańskie” 77(1985), t. 105, s. 303; M. Chmielewski, *Duchowość życia konsekrowanego w instytutach świeckich*, „Studia Diecezji Radomskiej” 1(1998), s. 42.